

HIỆN TRẠNG PHÁT TRIỂN MỘT SỐ CÂY DƯỢC LIỆU TẠI PHÚ YÊN

**Đình Quốc Việt¹, Lê Thị Cẩm Nhung¹, Trần Thị Thu Hiền¹, Đỗ Thị Nga²,
Phan Thị Thùy Trang¹, Phan Thị Diệu¹, Nguyễn Thị Thanh Bình¹, Nguyễn Trí Quốc³,
Nguyễn Thị Phương Lệ Chi⁴**

Ngày nhận bài: 04/6/2023; Ngày phản biện thông qua: 13/10/2023; Ngày duyệt đăng: 30/10/2023

TÓM TẮT

Trong nghiên cứu này, hiện trạng phát triển dược liệu tại Phú Yên đã được khảo sát. Kết quả khảo sát cho thấy, Phú Yên hiện có khoảng 1.317,48 ha diện tích đất trồng cây dược liệu. Rau đắng đất (*Glinus oppositifolius* (L.) A. DC.) là dược liệu đang có diện tích trồng lớn nhất với 1.200 ha ở huyện Tây Hòa. Kế đến là Dó Bàu (*Aquilaria crassna* Pierre, 25 ha), Bò hòn (*Sapindus saponaria* L.) + Bò kết (*Gleditsia australis* F. B. Forbes and Hemsl) khoảng 25 ha được trồng ở huyện Đồng Xuân, Diệp hạ châu (*Phyllanthus amarus* Schumach & Thonn) với diện tích trồng là 22 ha, trồng nhiều ở huyện Đông Hòa, Dó gạch (*Aquilaria bailloni*, 15 ha) được trồng ở huyện Đồng Xuân; Đinh Lăng (*Polyscias fruticosa* (L.) Harms., 13,2 ha, huyện Sơn Hòa), Quế (*Cinnamomum cassia* (L.) J.Presl., 11 ha, huyện Đồng Xuân), cỏ mực (*Eclipta prostrata* L., 4 ha), Sa nhân (*Amomum villosum* Lour, 2,47 ha, huyện Sơn Hòa), Dây thìa canh (*Gymnema sylvestre* (Retz.) R.Br. ex Sm., 1,2 ha, huyện Đông Hòa), Sâm bô chính (*Abelmoschus sagittifolius* (Kurz) Merr, 0,65 ha, huyện Tây Hòa), Lan kim tuyến (*Anoectochilus roxburghii* (Wall.) Lindl., 0,5 ha, huyện Đồng Xuân). Nhiều cây dược liệu có diện tích dưới 0,5 ha như Cà gai leo (*Solanum procumbens* Lour), Trinh nữ hoàng cung (*Crinum latifolium* L.), Xoan chịu hạn (*Azadirachta indica* A.Juss), Lạc tiên (*Passiflora foetida* L.), Kim tiền thảo (*Desmodium styracifolium* (Osbeck) Merr), Xạ can (*Belamcanda chinensis* (L.) DC.), Phan tả diệp (*Senna alexandrina* Mill.), Xuyên tâm liên (*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Nees.), Dừa cạn (*Catharanthus roseus* (L.) G. Don),... cũng đang được trồng ở huyện Đông hòa. Trong đó, cây dược liệu như rau đắng đất, Diệp hạ châu, cỏ mực, Dây thìa canh, Đinh Lăng, Sa nhân, Bò hòn, Bò kết,... được sử dụng để làm thuốc trong y học cổ truyền; các loại cây dược liệu khác như Dó bàu, Dó gạch, Quế chủ yếu để sản xuất tinh dầu. Tuy nhiên, để đẩy mạnh sự phát triển dược liệu một cách hợp lý đem lại lợi ích kinh tế cho người dân thì cần có sự quy hoạch vùng trồng dược liệu và xây dựng chuỗi liên kết trong phát triển dược liệu tại tỉnh Phú Yên.

Từ khóa: cây dược liệu, hiện trạng phát triển một số cây dược liệu, Phú Yên.

1. MỞ ĐẦU

Phú Yên nằm trong vùng nhiệt đới gió mùa, nóng ẩm, chịu ảnh hưởng của khí hậu đại dương; nhiệt độ trung bình hàng năm từ 23 - 27 °C, lượng mưa trung bình khoảng 1.200 - 2.300 mm, độ ẩm trung bình 80 - 85%. Thổ nhưỡng phong phú, có 9 nhóm đất, trong đó sản xuất nông nghiệp trên 120 nghìn ha. Hệ thống thủy lợi khá hoàn chỉnh, nguồn nước dồi dào là điều kiện tốt để sản xuất phát triển tập trung quy mô lớn. Nước ngọt dồi dào với hệ thống các sông lớn: Sông Ba, sông Bàn Thạch, sông Kỳ Lộ, tổng diện tích lưu vực trên 16.500 km², tổng lượng dòng chảy trung bình hàng năm 12,4 tỷ m³. Nhiệt độ không khí trên địa bàn tỉnh thường đạt cực tiểu vào tháng 01 hoặc tháng 02 rồi tăng dần và thường đạt cực đại vào tháng 5 hoặc tháng 6, sau đó giảm dần qua tháng 01 hoặc tháng 02 năm tiếp theo. Mùa khô kéo dài từ tháng

01 đến hết tháng 8. Mùa mưa kéo dài từ tháng 9 đến hết tháng 12 với lượng mưa chiếm 52 - 86 % tổng lượng mưa năm. Với điều kiện tự nhiên như trên, Phú Yên chủ yếu phù hợp trồng những loại cây ưa nền nhiệt độ trên 25°C (trừ vùng núi cao nguyên Vân Hòa) (Trần Công Danh và cs., 2013).

Phú Yên là một trong những tỉnh vùng Nam Trung Bộ phát triển khá sớm cây dược liệu, bắt đầu trồng cây dừa cạn từ năm 1987 (Thái Hà, 2013), sau đó phát triển nhiều loại cây dược liệu khác. Trung tâm Nghiên cứu và Phát triển dược liệu miền Trung được biết là đơn vị tiên phong không chỉ tại Phú Yên mà đối với cả vùng Duyên hải Nam Trung Bộ dưới sự điều hành của Kỹ sư Lê Thị Tuyết Anh. Hiện Trung tâm là một trong những nơi nghiên cứu và sản xuất dược liệu lớn ở miền Trung và là đối tác uy tín của những Công ty dược phẩm lớn trong nước như Công ty Cổ phần

¹Trường Đại học Quy Nhơn;

²Khoa kinh tế, Trường Đại học Tây Nguyên;

³Trường Cao đẳng Công thương Miền trung;

⁴Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường TP. Hồ Chí Minh;

Tác giả liên hệ: Đình Quốc Việt, ĐT: 0962632985, Email: dinhquocviet@qnu.edu.vn.